

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση

Γ.Ι. Ξυδόπουλος
Έ. Αναγνωστοπούλου
Δ. Γούτσος
Σ. Χατζησαββίδης
Β. Τσάκωνα

Εγχειρίδιο Μελέτης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του υποέργου 2 με τίτλο «Ανάπτυξη έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για τα νέα Προγράμματα Σπουδών» της Πράξης «Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο» η οποία έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» (ΕΠΕΔΒΜ) του ΕΣΠΑ (2007-2013), Άξονας Προτεραιότητας 7: «Ενίσχυση της Διά Βίου Εκπαίδευσης Ενηλίκων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης» με κωδικό MIS 296121 και η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) του Υ.ΠΑΙ.Θ.

ΓΛΩΣΣΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Εγχειρίδιο Μελέτης

Σημείωση

Το ΕΑΠ είναι υπεύθυνο για την επιμέλεια έκδοσης και την ανάπτυξη των κειμένων σύμφωνα με τη Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Για την επιστημονική αριότητα και πληρότητα των συγγραμμάτων την αποκλειστική ευθύνη φέρουν οι συγγραφείς, κριτικοί αναγνώστες και ακαδημαϊκοί υπεύθυνοι που ανέλαβαν το έργο αυτό.

Copyright © 2013
Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Πάροδος Αριστοτέλους 18, 26335 Περιβόλα Πάτρα
Τηλ.: (2610) 367300 / Φαξ: (2610) 367650

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ του Εγχειριδίου Μελέτης

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος για την ανάπτυξη του έντυπου διδακτικού υλικού του ΠΣ

Βασιλεία Χατζηνικήτα
Καθηγήτρια Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Συντονιστής για την ανάπτυξη του έντυπου διδακτικού υλικού της ΘΕ

Γιώργος Ι. Ξυδόπουλος
Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Συγγραφή

Γιώργος Ι. Ξυδόπουλος
Επίκ. Καθηγητής Παν. Πατρών

Έλενα Αναγνωστοπούλου
Καθηγήτρια Παν. Κρήτης

Διονύσης Γούτσος
Αν. Καθηγητής ΕΚΠΑ

Σωφρόνης Χατζησαββίδης
Καθηγητής ΑΠΘ

Βίλλυ Τσάκωνα
*Επίκ. Καθηγήτρια (υπό διορισμό)
Δημοκρίτειου Παν. Θράκης*

Κριτική Ανάγνωση

Κώστας Δ. Ντίνας
Καθηγητής Παν. Δυτ. Μακεδονίας

Γιώργος Ι. Ξυδόπουλος
Επίκ. Καθηγητής Παν. Πατρών

Αργύρης Αοχάκης
Αν. Καθηγητής Παν. Πατρών

Αργύρης Αοχάκης
Αν. Καθηγητής Παν. Πατρών

Κώστας Δ. Ντίνας
Καθηγητής Παν. Δυτ. Μακεδονίας

Ειδικός στη Μεθοδολογία της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Ευαγγελία Μανούσου

Γλωσσική Επιμέλεια

Χάρης Πολίτης

Καλλιτεχνική Επιμέλεια-Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση

Άρτεμης Γλάρου

ISBN: 978-960-538-920-8

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη, κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο, αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική κ.λπ.) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Σπουδές στην Εκπαίδευση

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΠΑΤΡΑ 2013

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ο Γιώργος Ι. Ξυδόπουλος είναι Επίκουρος Καθηγητής Γενικής Γλωσσολογίας στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει σπουδάσει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και έχει εξειδικευθεί στη γλωσσολογία στο School of Oriental & African Studies (MA) και το University College London (PhD) στο Λονδίνο. Έχει διδάξει επίσης στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, στο University of Hertfordshire, στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά και διδακτικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη λεξικολογία-λεξικογραφία, τη λεξική σημασιολογία και την εκπαιδευτική γλωσσολογία (προσωπική ιστοσελίδα: <http://upatras.academia.edu/GeorgeXydopoulos>).

Η Έλενα Αναγνωστοπούλου είναι Καθηγήτρια Γενικής Γλωσσολογίας στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης. Κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 2006-2007 δίδαξε θεωρία της γενετικής σύνταξης ως επισκέπτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Γλωσσολογίας και Φιλοσοφίας του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Μασαχουσέτης (MIT). Είναι συγγραφέας του βιβλίου The Syntax of Ditransitives. Evidence from Clitics (Βερολίνο 2003: Mouton de Gruyter), έχει συνεπιμεληθεί πέντε συλλογικούς τόμους θεωρητικής γλωσσολογίας και έχει δημοσιεύσει στους τομείς της σύνταξης, της μορφολογίας και της λεξικής σημασιο-σύνταξης σε διεθνή περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων.

Ο Διονύσης Γούτσος είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Κειμενογλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο του Μπέριμπαμ και στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Έχει δημοσιεύσει, μεταξύ άλλων, τα βιβλία Modeling Discourse Topic (1997), Κείμενο και Επικοινωνία (1999/2011, με την Αλεξάνδρα Γεωργακοπούλου), Ο Λόγος της Μετάφρασης (2001) και Γλώσσα: Κείμενο, Ποικιλία, Σύστημα (2012) και ασχολείται με την ανάπτυξη και επεξεργασία ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων (Σώμα Ελληνικών Κειμένων, Διαχρονικό σώμα ελληνικών κειμένων 20ού αιώνα).

Ο Σωφρόνης Χατζησαββίδης είναι Καθηγητής Γλωσσολογίας και Διδακτικής της Ελληνικής Γλώσσας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Σπούδασε φιλολογία, γλωσσολογία και παιδαγωγικά στα Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης και Βρυξελλών. Έχει διδάξει σε πανεπιστήμια της Ελλάδας και της Κύπρου. Είναι συγγραφέας 17 βιβλίων και 140 επιστημονικών άρθρων. Έχει συμμετάσχει ως εισηγητής σε περίπου 150 συνέδρια. Ασχολείται με την ελληνική γλώσσα και τη διδακτική της, το δημοσιογραφικό λόγο και την τσιγγάνικη γλώσσα (προσωπική ιστοσελίδα: <http://users.auth.gr/sofronis>).

Η Βίλλυ Τσάκωνα είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνιογλωσσολογίας και Ανάλυσης Λόγου (υπό διορισμό) στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Στα κύρια ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η έρευνα του χιούμορ και η ανάλυση του πολιτικού λόγου, καθώς και οι θεωρίες γραμματισμού και οι συναφείς εκπαιδευτικές εφαρμογές (προσωπική ιστοσελίδα: <http://www.cultureconcept.gr/villy.tsakona>).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	15
-----------------	-----------

Γ.Ι. Ευδόπουλος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Γ.Ι. Ευδόπουλος

Εισαγωγή στη Θεματική Ενότητα ΕΚΠ 61 «Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση»	17
---	-----------

Ενότητα 1.1

Στόχοι της ΘΕ ΕΚΠ 61	18
-----------------------------------	-----------

Ενότητα 1.2

Οργάνωση και υλικό της ΘΕ ΕΚΠ 61	20
1.2.1 Το <i>Εγχειρίδιο Μελέτης</i>	21
1.2.2 Το <i>Εγχειρίδιο Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης</i>	22
1.2.3 Το βιβλίο <i>Εισαγωγικά Θέματα Γλωσσολογίας</i>	22
1.2.4 Το cd <i>Διαπολιτισμική Επικοινωνία σε ένα Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο</i>	22

Ενότητα 1.3

Αξιολόγηση της επίδοσής σας	23
1.3.1 Γραπτές εργασίες	23
1.3.2 Γραπτή εξέταση	23

Ενότητα 1.4

Μελέτη και ακαδημαϊκές δεξιότητες	24
1.4.1 Οργάνωση της μελέτης	24
1.4.2 Προτεινόμενο πρόγραμμα μελέτης του υλικού	25
1.4.3 Εκπόνηση γραπτών εργασιών	26
1.4.4 Έρευνα, επιλογή και αξιοποίηση της βιβλιογραφίας	30

Ενότητα 1.5

Μια σύντομη περιήγηση στο περιεχόμενο της ΘΕ ΕΚΠ 61 «Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση»	33
--	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ε. Αναγνωστοπούλου

Το σύστημα της γλώσσας: Περιγραφή και ανάλυση **35**

Σκοπός	35
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	35
Έννοιες-Κλειδιά.....	35
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	36

Ενότητα 2.1

Γλωσσική γνώση και καθολική γραμματική	38
Σκοπός	38
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	38
2.1.1 Γλώσσα και νους	39
2.1.2 Η γλώσσα ως γνώση	39
2.1.3 Γλωσσική ικανότητα	40
2.1.4 Γλωσσική δημιουργικότητα και γενετική γραμματική	44
2.1.5 Γλωσσική ικανότητα – Γλωσσική πλήρωση.....	44
2.1.6 Καθολική γραμματική	47
2.1.7 Αρχές και παράμετροι	48

Ενότητα 2.2

Το γλωσσικό σύστημα.....	54
Σκοπός	54
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	54
Έννοιες-Κλειδιά.....	54

Ενότητα 2.3

Φωνητική-φωνολογία: Οι ήχοι της γλώσσας.....	58
Σκοπός	58
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	58
Έννοιες-Κλειδιά.....	58
2.3.1 Στοιχεία φωνητικής.....	58
2.3.2 Στοιχεία φωνολογίας	67

	Ενότητα 2.4
Μορφολογία: Η μορφή των λέξεων	74
Σκοπός	74
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	74
Έννοιες-Κλειδιά.....	74
2.4.1 Το αντικείμενο της μορφολογίας: Η λέξη.....	75
2.4.2 Διαδικασίες σχηματισμού λέξεων.....	84
	Ενότητα 2.5
Σύνταξη: Η μορφή των προτάσεων	101
Σκοπός	101
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	101
Έννοιες-Κλειδιά.....	101
2.5.1 Το αντικείμενο της σύνταξης: Η πρόταση.....	101
2.5.2 Οι μονάδες της σύνταξης: Κατηγορίες και κανόνες συνδυασμού τους.....	102
2.5.3 Τα συστατικά των προτάσεων: Οι φράσεις.....	103
2.5.4 Οι λεξικές κατηγορίες και οι προβολές τους.....	111
	Ενότητα 2.6
Σημασιολογία: Η σημασία των λέξεων και των προτάσεων	116
Σκοπός	116
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	116
Έννοιες-Κλειδιά.....	116
2.6.1 Το αντικείμενο της σημασιολογίας	116
2.6.2 Στοιχεία λεξικής σημασιολογίας	117
2.6.3 Στοιχεία προτασιακής σημασιολογίας.....	126
	Ενότητα 2.7
Μια σύντομη περιγραφή της ελληνικής	134
Σκοπός	134
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	134
Έννοιες-Κλειδιά.....	134
2.7.1 Ιστορικά στοιχεία.....	135
2.7.2 Συνοψίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά της Κοινής Νέας Ελληνικής	137
Σύνοψη	141
Βιβλιογραφία	142

Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη	146
Απαντήσεις σε Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης	149
Απαντήσεις Δραστηριοτήτων.....	152
Συντομογραφίες	164

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Δ. Γούτσος

Γλώσσα και επικοινωνία **165**

Ενότητα 3.1

Επικοινωνία: Από τον κώδικα στην πράξη	165
Σκοπός	165
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	165
Έννοιες-Κλειδιά.....	165
3.1.1 Τι είναι επικοινωνία	166
3.1.2 Επικοινωνία και κώδικας.....	168
3.1.3 Η γλώσσα ως πράξη.....	173
3.1.4 Ανάλυση λόγου	180
Σύνοψη	183
Λίστες Ελέγχου Γνώσεων	184

Ενότητα 3.2

Ποιος λέει τι σε ποιον: Γλωσσική διαφοροποίηση και ταυτότητα	185
Σκοπός	185
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	185
Έννοιες-Κλειδιά.....	185
3.2.1 Επικοινωνία και γλωσσική διαφοροποίηση	185
3.2.2 Ποικιλότητα και ποικιλία	187
3.2.3 Γεωγραφική ποικιλότητα	191
3.2.4 Κοινωνική ποικιλότητα	194
3.2.5 Γλώσσα και ταυτότητα	198
Σύνοψη	201
Λίστες Ελέγχου Γνώσεων	201

Ενότητα 3.3

Με ποια μέσα: Κείμενο	202
------------------------------------	------------

Σκοπός	202
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	202
Έννοιες-Κλειδιά.....	202
3.3.1 Τι είναι <i>κείμενο</i>	203
3.3.2 Ιδιότητες του κειμένου	206
3.3.3 Προφορικός και γραπτός λόγος.....	211
3.3.4 Κειμενικά είδη	215
3.3.5 Κείμενο και διδασκαλία	218
Σύνοψη	220
Λίστα Ελέγχου Γνώσεων	220

Ενότητα 3.4

Σε ποιες περιστάσεις: Περικείμενο	221
Σκοπός	221
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	221
Έννοιες-Κλειδιά.....	221
3.4.1 Τι είναι <i>περικείμενο</i>	221
3.4.2 Στοιχεία και όψεις του περικειμένου	225
3.4.3 Συστημική Λειτουργική Γραμματική.....	229
Σύνοψη	237
Λίστα Ελέγχου Γνώσεων	237

Ενότητα 3.5

Με τι αποτέλεσμα: Κριτική Ανάλυση Λόγου	238
Σκοπός	238
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	238
Έννοιες-Κλειδιά.....	238
3.5.1 Διαβάζοντας προσεκτικότερα τα κείμενα	238
3.5.2 Κριτική Ανάλυση Λόγου.....	240
3.5.3 Παραδείγματα Κριτικής Ανάλυσης Λόγου.....	243
3.5.4 Κριτική.....	250
Σύνοψη	252
Λίστα Ελέγχου Γνώσεων	252
Βιβλιογραφία	253
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη	258
Απαντήσεις σε Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης.....	261
Απαντήσεις Δραστηριοτήτων.....	264

Γλώσσα και εκπαίδευση **277**

Ενότητα 4.1

Γραμματισμός	277
Σκοπός	277
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	277
Έννοιες-Κλειδιά.....	277
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	278
4.1.1 Αναδυόμενος γραμματισμός	282
Σκοπός	282
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	282
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	283
4.1.2 Οικιακός γραμματισμός	288
Σκοπός	288
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	288
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	289
4.1.3 Σχολικός γραμματισμός.....	293
Σκοπός	293
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	293
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	293
Λίστες Ελέγχου Γνώσεων	297

Ενότητα 4.2

Πολιτικές γραμματισμού	298
Σκοπός	298
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	298
Έννοιες-Κλειδιά.....	298
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	299
4.2.1 Λειτουργικός γραμματισμός.....	305
Σκοπός	305
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	305
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	305
4.2.2 Πολιτιστικός γραμματισμός.....	309
Σκοπός	309
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	309

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	309
4.2.3 Κριτικός γραμματισμός	313
Σκοπός	313
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	313
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	314
Λίστα Ελέγχου Γνώσεων	319

Ενότητα 4.3

Γλωσσική επίγνωση	321
Σκοπός	321
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	321
Έννοιες-Κλειδιά	321
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	322
4.3.1 Γλωσσική επίγνωση	322
Σκοπός	322
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	322
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	322
4.3.2 Κριτική γλωσσική επίγνωση	327
Σκοπός	327
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	327
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	328
4.3.3 (Κριτική) γλωσσική επίγνωση και γλωσσική διδασκαλία	331
Σκοπός	331
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	331
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	332
Λίστα Ελέγχου Γνώσεων	335

Ενότητα 4.4

Γλωσσική διδασκαλία	337
Σκοπός	337
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	337
Έννοιες-Κλειδιά	338
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	338
4.4.1 Η γλωσσική διδασκαλία διεθνώς	346
Σκοπός	346
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	347
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	347
4.4.2 Η γλωσσική διδασκαλία στην Ελλάδα και στην Κύπρο	352

Σκοπός	352
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	352
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	352
Λίστα Ελέγχου Γνώσεων	359
Σύνοψη	361
Βιβλιογραφία	363
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη	367
Απαντήσεις σε Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης	376
Απαντήσεις Δραστηριοτήτων	378

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

B. Τσάκωνα

Ελληνοαγγλικό ευρετήριο	383
Λήμματα	385

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Θεματική Ενότητα (ΘΕ) ΕΚΠ 61 «Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση» είναι η μοναδική επιλεγόμενη ενότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) *Σπουδές στην Εκπαίδευση* του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) που εμπίπτει στο γενικότερο γνωστικό τομέα της γλωσσολογίας, και ειδικότερα στην εκπαιδευτική γλωσσολογία. Η ΘΕ ξεκίνησε να προσφέρεται για πρώτη φορά κατά το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 με το διακριτικό τίτλο «Γλωσσική Ανάπτυξη» και βασίστηκε βιβλιογραφικά στο πρωτοπόρο για την εποχή εκείνη υλικό της ενότητας “Language and Literacy in Social Context” του Open University της Βρετανίας, που προσαρμόστηκε στα ελληνικά για τις ανάγκες του ΕΑΠ.

Κατά τη δωδεκαετή και πλέον λειτουργία της η ΘΕ προσέλκυσε ως φοιτητές κυρίως νηπιαγωγούς, δασκάλους και καθηγητές (φιλόλογους) που ενδιαφέρθηκαν να γνωρίσουν μια άλλη προσέγγιση για τη γλώσσα και τη θέση της στην κοινωνία και την εκπαίδευση, και αποφάσισαν να αναθεωρήσουν τις ακαδημαϊκές τους γνώσεις σε πολλά σημεία και να επανερμηνεύσουν την εκπαιδευτική και διδακτική τους εμπειρία προς μια πιο κριτική κατεύθυνση.

Το άκρως ενδιαφέρον και πλουσιότατο υλικό του Open University, που χρησιμοποιήθηκε επί τόσα χρόνια στη ΘΕ, υποστήριξε με μεγάλη επάρκεια τη μαθησιακή προσπάθεια των φοιτητών και το διδακτικό και συμβουλευτικό έργο του διδακτικού προσωπικού. Η μόνη ίσως αδυναμία του υλικού υπήρξε η πολύ περιορισμένη αναφορά και συζήτηση παραδειγμάτων από την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, η οποία βεβαίως αντιμετωπίστηκε στην πράξη με συμπληρωματικό υλικό ύστερα από πρωτοβουλία των μελών του διδακτικού προσωπικού.

Με δεδομένο το ζωνρό ενδιαφέρον των φοιτητών-εκπαιδευτικών για το αντικείμενο και τη θεματολογία της ΘΕ, χάρη στη συνάφειά της με το λειτουργημά τους, αλλά και τα τελευταία πορίσματα της γλωσσολογικής επιστήμης για τη γλώσσα, την επικοινωνία και τη γλωσσική εκπαίδευση, αποφασίστηκε να αναπτυχθεί νέο αυθεντικό υλικό με έμφαση στο ελληνικό παράδειγμα. Για το σκοπό αυτό κατατέθηκε σχετική εισήγηση των μελών του διδακτικού προσωπικού, η οποία και προωθήθηκε με φροντίδα της Κοσμήτορος της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών Βασιλείας Χατζηνικήτα. Για την ανάπτυξη του υλικού συγκροτήθηκε πενταμελής ομάδα συγγραφέων, στην οποία συμμετείχαν οι: Έλενα Αναγνωστοπούλου (Καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, με επιστημονικό ενδιαφέρον στη γραμματική και συντακτική ανάλυση της νέας ελληνικής), Διονύσης Γούτσος (Αν. Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, με επιστημονικό ενδιαφέρον στην κειμενογλωσσολογία και την πραγματολογία), Βίλλυ Τσάκωνα (υπό διορισμό Επίκ. Καθηγήτρια Κοινωνιογλωσσολογίας και Ανάλυσης Λόγου στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης), Σωφρόνης Χατζησαββίδης (Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με επιστημονικό ενδιαφέρον στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας) και ο υπογράφων. Η συγγραφή υποστηρίχθηκε

από τριμελή ομάδα κριτικών αναγνωστών, στην οποία συμμετείχαν οι: Αργύρης Αρχάκης (Αν. Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών, με επιστημονικό και ερευνητικό ενδιαφέρον στην κοινωνιογλωσσολογία και την (κριτική) ανάλυση λόγου), Κώστας Ντίνας (Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικό και ερευνητικό ενδιαφέρον στην ελληνική γλώσσα και τη διδακτική της) και ο υπογράφων.

Με την ελπίδα ότι η όλη προσπάθεια ανάπτυξης του νέου υλικού της ΘΕ ΕΚΠ 61 ήταν επιτυχής και θα αποβεί χρήσιμη και αποδοτική για τις χρήστρες και τους χρήστες του, ως Συντονιστής του έργου θα ήθελα να ευχαριστήσω κατ' αρχάς τους συναδέλφους μου συγγραφείς και κριτικούς αναγνώστες, αλλά και τη Δρα Γκέλη Μανούσου (ΜΕΑ, Ειδικό στην Εκπαίδευση Ενηλίκων με τη Μέθοδο της Εκπαίδευσης από Απόσταση, Καθηγήτρια-Σύμβουλο στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο στη ΘΕ ΕΚΠ 65) για την άψογη συνεργασία και τη συνέπειά τους και να τους συγχαρώ για την υψηλή ποιότητα του έργου τους. Είμαι επίσης ιδιαίτερα ευγνώμων στην Κοσμήτορα της ΣΑΣ και Ακαδημαϊκή Υπεύθυνη του ΠΜΣ Βασιλεία Χατζηνικήτα για τη συνεχή ενθάρρυνση και υποστήριξη που μας παρείχε. Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τα στελέχη του Γραφείου Ανάπτυξης Διδακτικού Υλικού Μάγδα Κολοβού, Αφροδίτη Μεσημέρη και Φωτεινή Ζαφειράτου για την αμέριστη βοήθεια και υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης του συγγραφικού έργου. Η ευθύνη για οποιαδήποτε λάθη ή αστοχίες βεβαίως με βαρύνει αποκλειστικά.

Πάτρα, Μάρτιος 2013

Γιώργος Ι. Ξυδόπουλος
Επίκ. Καθηγητής Γλωσσολογίας Πανεπιστημίου Πατρών
Συντονιστής του συγγραφικού έργου